

Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet SOU 2019:13 (M2019/00661/S)

Samtliga länsstyrelser lämnar var sitt yttrande på Agenda 2030 delegationens slutbetänkande. Detta yttrande inleds med gemensamma synpunkter som länsstyrelserna särskilt vill lyfta fram och som tagits fram av en arbetsgrupp inom ett länsstyrelsegemensamt nätverk för Agenda 2030. Avslutningsvis lyfts synpunkter specifikt från Länsstyrelsen Östergötland.

Gemensamma synpunkter från länsstyrelserna

Länsstyrelsen bedömer att Agenda 2030-delegationens slutbetänkande lämnar en väl genomarbetad analys och många viktiga förslag i arbetet med att genomföra Agenda 2030 och verka för de globala målen för hållbar utveckling i Sverige.

Kapitel 3 Agenda 2030 och hållbar utveckling

Länsstyrelserna ställer sig bakom förslaget att Agenda 2030 får utgöra definitionen av hållbar utveckling. Länsstyrelsen vill särskilt understryka och välkomna delegationens tydliggörande att Agenda 2030 inte är ett tvärgående perspektiv utan en sammanhållen målstruktur som bland annat förenar ett stort antal redan etablerade perspektiv. Delegationen lyfter med fördel hur dessa övergripande principer (till exempel mänskliga rättigheter, jämställdhet), specifika gruppers villkor eller rättigheter (till exempel nationella minoriteter, personer med funktionsnedsättning), eller enskilda frågor (till exempel alkohol och tobak, livsmedel) relaterar till Agenda 2030 och kommer samman i det övergripande målet om en hållbar utveckling.

Kapitel 4 Sveriges åtagande kräver handling

Delegationens förslag om att skapa förutsättningar för ett genomförande av Agenda 2030 inom staten bedömer länsstyrelsen som viktiga. Det är angeläget att målen i Agenda 2030 beaktas i all löpande verksamhet som sker, men samtidigt att det tvärsektoriella arbetet inom staten utvecklas. Det är då centralt att de tre hållbarhetsperspektiven miljö, sociala och ekonomiska blir bättre sammankopplade, integrerade i verksamhetens samtliga delar och därigenom främjar nya möjligheter att utveckla länsstyrelsernas arbete och samverkan med andra aktörer. Inom länsstyrelserna sker nu mycket arbete med integrering av Agenda 2030 i den egna verksamheten.

Kapitel 5 Riksdagen beslut om mål och ramar

I genomförandet är det viktigt med bred politisk förankring och en långsiktighet. Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget om en parlamentarisk Agenda 2030-kommitté och den analys som delegationen gör för att motivera en sådan. Länsstyrelsen välkomnar även förslaget om ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030, samt motivet att detta bidrar till långsiktighet i det nationella arbete och uppföljningen av regeringens arbete.

Kapitel 9 Stärkta förutsättningar för lokal och regional nivå

Länsstyrelsens roll och regional samverkan i arbetet med Agenda 2030

Länsstyrelsen bedömer förslagen som berör den regionala och lokala nivån som väl avvägda och viktiga för genomförandet. Länsstyrelsen välkomnar de förslag som är riktade till länsstyrelserna.

Förslaget om ett samverkans- och informationsuppdrag om Agenda 2030 till länsstyrelserna är ett uppdrag som länsstyrelserna hade i regleringsbrevet 2018 och som länsstyrelserna påbörjat ett arbete med att implementera. Förslaget att länsstyrelserna ska få tillbaka detta uppdrag välkomnas av länsstyrelsen.

Att ge länsstyrelserna ett regionalt samverkansuppdrag bedömer länsstyrelsen som lämpligt eftersom de uppdrag länsstyrelserna har omfattar i stort sett samtliga politikområden och Agenda 2030-mål. Därtill har länsstyrelserna stor erfarenhet av att göra avvägningar mellan olika mål, inbegripet att hantera målkonflikter och stimulera synergier, samt även stor erfarenhet av samverkan med kommuner, näringsliv och organisationer samt att bygga partnerskap. Att länsstyrelsen som statens representant har en roll att verka för dessa mål regionalt och lokalt bedömer också länsstyrelsen som lämpligt och rimligt.

Delegationen påpekar i sitt slutbetänkande att det funnits oklarheter och osäkerheter kring den regionala samverkan i arbetet med Agenda 2030. Detta särskilt kring landstingens och länsstyrelsernas roller och ansvar för Agenda 2030. Delegationen lyfter att Länsstyrelsen företräder staten på regional nivå inom flera samhällsområden som är av stor vikt för genomförandet av agendan. Länsstyrelsen, menar man, har en viktig funktion att åstadkomma samordnad och anpassad statlig styrning, där samverkan med kommuner och landsting lyfts som ett särskilt utpekat ansvar. Länsstyrelsen i sin tur ska inom sitt ansvar att verka för att flera olika nationella mål ska få genomslag i länen, för att den regionala tillväxtpolitiken uppnås samt att främja andra statliga myndigheters medverkan i regional utveckling. Länsstyrelsen bistår dessutom länets aktörer, däribland landstingen och kommuner, med underlag och kunskap. I tillägg ligger flera samordningsuppdrag med koppling till målen i Agenda 2030 hos länsstyrelsen.

Samtidigt har Landstingen utifrån sitt regionala utvecklingsansvar och som upprättare av regionala utvecklingsstrategier, samt som företrädare för den regionala politiska nivån en central roll för i implementeringen av Agenda 2030. Landets kommuner har en avgörande roll för att få till stånd genomförandet på den lokala nivån, samt inom de många ansvarsområden centrala för flera av de globala målen.

Delegationens bedömning om kommunernas och landstingens roll samt vikten av dialog och god samverkan mellan kommuner, landsting och länsstyrelser är att Länsstyrelsen har en nyckelroll. Länsstyrelserna ser positivt på delegationens bedömning, men önskar ett tydliggörande kring roller och ansvar för Agenda 2030 på den regionala nivån. Ett samstämt agerande på nationell, regional och lokal nivå är väsentligt för ett effektivt genomförande. Länsstyrelsens bedömning är att detta skulle underlätta en nationell samstämmighet för det regionala och lokala Agenda 2030-arbetet, samt bidra till att just 'den gemensamma kraften användas för att genomföra agendan'.

Delegationen hänvisar även till att det råder oklarheter hos vissa kommuner och landsting om hur nationella mål och lagstiftning relaterar till Agenda 2030. Som exempel lyfts miljömålen, folkhälsomålet, samt plan- och bygglagen (2010:900). Detta skapar osäkerhet om hur olika frågor ska kopplas samman på lokal och regional nivå. Här ser Länsstyrelsen en viktig roll i att tydliggöra dessa oklarheter, men också att verka för förbättrade förutsättningar för kommuner och Landsting att verka för de nationella målen som ett bidrag till genomförandet av Agenda 2030.

Kapitel 10 Forum för dialog

Förslaget om regionala Agenda 2030-forum

Länsstyrelsen välkomnar även delegationens förslag om att länsstyrelserna får i uppdrag att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå. Dessa forum bör dock enligt Länsstyrelsens mening bli något mer än en enstaka konferens, utan snarare fungera som mer permanenta och återkommande forum för en regional övergripande samverkan kring Agenda 2030. Länsstyrelsen bör ha frihet att forma dessa forum efter vad som är ändamålsenligt i respektive län och det är viktigt att länsstyrelsen samråder med landstinget om utformningen.

Länsstyrelsen och den regionala nivån bör enligt Länsstyrelsen också ha en delaktighet i det nationella forumet för Agenda 2030 och i rapporteringen av genomförandet. Länsstyrelsen bedöms kunna få en roll för lokal och regional uppföljning och utvärdering av Agenda 2030.

Kapitel 15 Att kommunicera Agenda 2030

Länsstyrelsen samtycker med delegationens bedömning om att regeringen och de statliga myndigheterna bör kommunicera och tillgängliggöra hur den egna verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Det finns även behov för kommunikation om Agenda 2030, samt vad en omställning till en hållbar utveckling omfattar och innebär. Kommunikation på den regionala och lokala nivån är av betydande relevans för att öka kännedom kring hållbar utveckling och, samt bidra till ökad samverkan. Länsstyrelsen menar att de lokala och regionala perspektiven på Agenda 2030 och de globala målens uppfyllande är viktiga för att skapa drivkraft bland länens samhällsaktörer och individer för genomförandet av agendan.

Länsstyrelsen delar delegationens bedömning om ett behov av ett sammanhållet digitalt tillgängliggörande av uppföljningen av genomförandet. Länsstyrelsen vill understryka att data och statistik åtkomlig för aktörer som underlag för såväl beslutsfattande som ansvarsutkrävande även är av vikt för informerade beslut, prioriteringar och ansvarsutkrävande på den regionala och lokala nivån. Här kan de nyckelindikatorer som utvecklats under ledning av Rådet för främjandet av kommunala analyser (RKA) vara av betydelse.

Synpunkter från Länsstyrelsen Östergötland

Kap 7. Stärkta förutsättningar för staten

Länsstyrelsen vill lyfta vikten av att förslagen kring myndighetsstyrningen kopplar an till Riksrevisionens granskning av regeringens styrning av länsstyrelserna (Vanans makt) och att de förslag som finns där tas i beaktande. Utifrån länsstyrelseperspektiv skulle genomförandet av Agenda 2030 kunna underlättas och effektiviseras om samordningen av styrningen förbättrades och att detta arbetas fram genom ett samlat grepp utifrån både Riksrevisionens förslag och delegationens förslag.

Länsstyrelsen anser också att det krävs en omformulering i regleringsbrevet kring Agenda 2030 uppdraget. I nuvarande regleringsbrev för länsstyrelserna står det:

”För att regeringen ska kunna redovisa hur Sverige genomför Agenda 2030 behöver information inhämtas från berörda myndigheter. Länsstyrelserna ska därför redovisa i vilken utsträckning som deras verksamhet har bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030. Redovisningen ska lämnas in årsredovisningen. Därutöver ska en särskild redovisning lämnas till Statskontoret senast den 14 januari 2020.”

Skrivningen indikerar att Agenda 2030 inte är integrerat, utan något som ligger på sidan av den ordinarie verksamheten och som ska rapporteras separat utöver den ordinarie årsredovisningen. Länsstyrelsen menar på att Agenda 2030 istället borde integreras till fullo i

myndighetens ordinarie verksamhet. Ett sätt att uppnå det är att regleringsbrev och myndighetsinstruktion tar sin utgångspunkt i Agendan. Det skulle kunna resultera i ökad förmåga att nå de globala hållbarhetsmålen, samtidigt som rapporteringen skulle bli betydligt effektivare.

Kap 9. Stärkta förutsättningar för lokal och regional nivå

Länsstyrelsen vill lyfta att det finns ett behov på både lokal och regional nivå att tydliggöra roller och uppdrag för länsstyrelserna och regionerna i arbetet med genomförande av Agenda 2030. Om detta tydliggörs från nationellt håll underlättar det för alla regionala och lokala aktörer i arbetet och bidrar till att mer tid och kraft kan läggas på själva genomförandearbetet.

Utformningen av uppdraget att Länsstyrelsen som statens representant ska ”verka för” att målen i Agenda 2030 nås lokalt och regionalt ses dock som en utmaning då tolkningsutrymmet är stort för alla berörda samverkansaktörer. Att förtydliga uppdraget med mätbart mål skulle kunna effektivisera genomförandearbetet på regional och lokal nivå. Dock är det viktigt att ett mer konkretiserat uppdrag inte begränsar utrymmet för det regionala arbetet, utan endast förtydligar.

För att kunna anta uppdraget att samverka, sprida information samt verka för att målen i Agenda 2030 nås krävs det att resurser tilldelas länsstyrelserna. Länsstyrelsen bedömer att fyra årsarbetskrafter tillsätts till de stora länen och två årsarbetskrafter i övriga län.

Kapitel 10. Forum för dialog

Då det är många mål, perspektiv och aktörer som ska inrymmas i dessa regionala forum ser vi att detta uppdrag kommer att kräva att extra resurser tilldelas länsstyrelserna. Utifrån den bredd av mål, verksamheter och aktörer på både lokal och regional nivå som ska delta är det även önskvärt med förtydligande av vad som avses med begreppet forum i detta sammanhang.

För att dessa forum ska bli så effektiva och meningsfulla som möjligt kan förslagsvis utvalda länsstyrelser få i uppdrag att utveckla dessa i projektform på samma sätt som sker på folkhälsoområdet där två länsstyrelser går före för att finna kloka metoder och strukturer, för att sedan sprida metoderna vidare.

I detta ärende har länsråd Sten Olsson beslutat. Energi- och klimatstrategen Maja Kling Ek har varit föredragande samt samordnare av yttrandet. I utformning av yttrandet har integrationsutvecklaren Emma Gunnarsson och klimatanpassning samordnaren Magnus Edström deltagit. I slutliga handläggningen har också Kansli- och kommunikationschef Annsofie Bondesson deltagit.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Sten Olsson
Tf. Länsråd

Maja Kling Ek
Handläggare
